

ÇSGB

T.C. ÇALIŞMA VE
SOSYAL GÜVENLİK
BAKANLIĞI

ORMAN SATIŞ İSTİF YERLERİNDE BOŞALTMA, YÜKLEME VE İSTİFLEME RİSK DEĞERLENDİRME KONTROL LİSTESİ

GİRİŞ

Türkiye’de ormanların % 99,9 u Devlet ormanı geriye kalan kısmı ise özel orman hüviyetindedir. Devlet ormanlarında odun üretim işleri; Anayasa ve 6831 sayılı Orman Kanununun getirdiği öncelikler çerçevesinde köylülere ve orman köyleri kalkındırma kooperatiflerine birim fiyat (vahidi fiyat) esasına göre yaptırılmaktadır. Bu çalışma yönteminde istisna akdi çerçevesinde, köylüler ve orman köyleri kalkındırma kooperatifleri ile İdare arasında işçi-işveren ilişkisi söz konusu olmadan odun üretim işleri yapılmaktadır. Odun üretim süreci; orman içerisinde kütüğü dibinde ağacın kesilmesi, dalların temizlenmesi, boylanması işlerini kapsayan kesme işlemini, boylamayla ayrılan parçaların yol kenarına sürütülmesini, yol kenarlarından taşıma araçlarına yüklenmesi, satış yerlerine taşınması ve boşaltılması işlerini kapsayan taşıma aşamalarını kapsamaktadır. Bu sürece ait kontrol listeleri yapılmış ve yayınlanmıştır.

Orman ürünlerinin (tomruk, tel direği, maden direği, lif yonga, yakacak odun vb.) depolama ve satış işlemlerinin yapıldığı satış istif yerlerinde; orman ürünlerinin gelmesi, burada söz konusu ürünlerin istif edilmesi, ürünleri satın alan gerçek ve tüzel kişilerin bu ürünleri nakil vasıtalarına yüklemelerine ait işler gerçekleşmekte olup, buralarda kendine özgü şartlar göz önüne alınarak söz konusu işlerle ilgili risk değerlendirme ve kontrol listesinin yapılması bu alandaki boşluğu giderecektir.

Dikili satış ve satış istif yerlerindeki satıştan sonraki süreçte de Orman İdareleri işveren veya üst işveren olarak değerlendirilmemekte olup, 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun 16 ncı maddesi ikinci fıkrası (b) bendinde belirtilen; “ Başka işyerlerinden çalışmak üzere kendi işyerine gelen çalışanların birinci fıkrada belirtilen bilgileri almalarını sağlamak üzere, söz konusu çalışanların işverenlerine gerekli bilgileri verir.” Hükmü ile İş Sağlığı Ve Güvenliği Risk Değerlendirmesi Yönetmeliği 16 ncı maddesine uygun olarak sorumluluğu bulunmaktadır. Dikili satış yoluyla ya da satış istif yerlerinden orman ürünü alan alıcılar 6331 sayılı yasanın getirdiği işveren sorumluluğunu yerine getireceklerdir.

Satış istif yerlerinde istif ihalesini alanlarla bunlara ait işlerde çalışanlar arasında işçi-işveren ilişkisi söz konusu olmaktadır.

Satış istif yerlerinde; yukarıda zikredildiği gibi ürünlerin vahidi fiyat esasına göre üretilerek satış istif yerlerine gelmesi ve araçtan boşaltılması, istif edilmesi ve yükleme işlemlerinde işçi-işveren ilişkisi ile sorumluluklar göz önüne alınarak bu işlemlerden hangisi veya hangileri yapıyorsa değerlendirme ona göre yapılmalıdır.

İş sağlığı ve güvenliği uygulamaları bir kültür olarak hayatımızda yer alması, odun üretim işçiliği sürecinde ve satış istif yerlerinde yapılan işlerde, sorumluluk kime ait olursa olsun iş sağlığı ve güvenliğine ait tedbirlerin alınması, iş kazaları ile meslek hastalıklarını azaltacak ve verimliliği artıracaktır. 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu bu konuda ülke gündemine yeni bir bakış açısı ve anlayış getirmiş, çalışan kişilere ait iş sağlığı ve güvenliği hususu öncelikli ve daha önemli bir konu haline gelmiştir. Bahse konu Kanunla işe ait risklerin değerlendirilmesi ve bu risklerin önlenmesi hususlarında gerekli tedbirlerin alınması yine öncelikle gündeme alınan hususlar olmuştur.

Bu kontrol listesi, İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü bünyesinde oluşturulan Tarımda İş Sağlığı ve Güvenliği Ortak Danışma Kurulunda alınan karar doğrultusunda Orman Genel Müdürlüğüne İ.Ü.Orman Fakültesi Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. M. Osman ENGÜR’ ün danışmanlığında risk değerlendirmesinde ve çalışan kişilerin denetiminde kullanılmak üzere hazırlanmıştır.

YÜKÜMLÜLÜK

1-Kontrol listesi “İş Sağlığı ve Güvenliği Risk Değerlendirmesi Yönetmeliği” ndeki yükümlülükler doğrultusunda çalışma şartları, işçi-işveren ilişkisi, yapılan çalışmanın özelliği ve sorumluluğun kimlere ait olduğu da göz önüne alınarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

2-Çalışma sürecinin; makinalı ya da manuel olmasına göre veya işin hangi aşamaya kadar yapıldığı gibi hususlar göz önüne alınarak kontrol listesinde ekleme ve çıkarmalar yapılabilir.

3-Kontrol listesi, satış istif yerlerine ürünlerin gelmesi, istif edilmesi, satışa müteakip yüklenmesi gibi aşamaları kapsamaktadır. Çalışma belirli bir aşamaya kadar yapıyorsa değerlendirmede bu husus göz önünde bulundurulacaktır.

4-Kontrol listesi, uygulama sonuçlarına göre ihtiyaç durumu dikkate alınarak belirli aralıklarla güncellenmelidir.

5-Kontrol listesine göre yapılan değerlendirmeler doğrultusunda alınması gereken tedbirlerin sorumlularca yerine getirilmesi gerekmektedir.

ORMAN SATIŞ İSTİF YERLERİNDE BOŞALTMA, YÜKLEME VE İSTİFLEME RİSK DEĞERLENDİRMESİ UYARI VE KONTROL LİSTESİ

**Çalışan kişinin/İş Sahibinin/Firmanın/ Orman Kalkındırma Kooperatifinin;
Adı:**

Adresi:

**Değerlendirmenin Yapıldığı Tarih:
Değerlendirmeyi Yapan Kişi/Kişiler:**

Geçerlilik Tarihi:

Konu Başlığı	Kontrol Listesi	EVET 😊	HAYIR 😞	Alınması Gereken Önlem	Sorumlu Kişi	Tamamlanacağı Tarih
1-GENEL ÇALIŞMA ALANI ETÜDÜ	1-Alan koşulları (zemin, toprak, bataklık, kaygan yerler, eğim vb.) biliniyor mu?					
	2-Alanda tomruk, direk, kağıtlık odun, yakacak odun vb. ürün istif parselleri biliniyor mu?					
	3-Alanda özel durumlar (enerji nakil hattı, su isale hattı vb.) biliniyor mu?					
	4-Mevsimsel değişikliklerin ve uygun olmayan hava şartlarının alana (görüşün azalması, buzlanma, yağış vb.) etkisi biliniyor mu?					
	5-Çamurlu ve ıslak/gevşek zeminde yükleme-boşaltma ve istif minimize edilmiş mi? (örneğin: teker izleri güvensiz şartlar ortaya çıkarır ya da olumsuz zemin şartları denge kaybı yaratır)					
	6-Alana depolama, boşaltma ve yükleme çalışması ile ilgili sağlık ve güvenlik işaretleri (örneğin depo alanı uyarı levhaları) yerleştirilmiş mi?					
	7-Yükleme/boşaltma alanında çökme, bozulma vb. deformasyonlar oluşması halinde bunlara yönelik düzeltici çalışmalar yapılıyor mu?					
	8- Yükleme/boşaltma alanının zemini makineli çalışmaya uygun hale getirilmiş mi?					
	9- İstiflerin yapısı ve yüksekliği güvenlik kurallarına uygun mu?					

Konu Başlığı	Kontrol Listesi	EVET 😊	HAYIR ☹️	Alınması Gereken Önlem	Sorumlu Kişi	Tamamlanacağı Tarih
2-KİŞİSEL KORUYUCU DONANIMLAR (KKD) ve YARDIMCI DONANIMLAR	1-Çalışanlar gerekli kişisel koruyucu donanıma sahip mi? -Baret -Güvenli ayakkabı -İş elbisesi -Reflektörlü yelek -Eldiven -Gözlük					
	2-Kişisel koruyucu donanımlar gerektiği yer ve zamanda kullanılıyor mu?					
	3-Kişisel koruyucu donanımlar iyi durumda mı? Belirli periyodlarda yenileniyor mu?					
	4-Kişisel koruyucu donanımlar standartlara uygun, CE işaretli ve Türkçe kullanım kılavuzu bulunuyor mu?					
	5-İstif işinde çalışan çalışma esnasında aşağıdaki yardımcı donanımlara sahip mi? Uygun şekilde kullanıyor mu? -Kavrama kancası -Çevirme çengeli -Sapın -Şerit metre/ çap ölçer -Kanca (U demiri) -Kayış, zincir gibi bağlama ekipmanları					
3- BOŞALTMA, YÜKLEME VE İSTİFLEMEDE MAKİNELER VE GÜVENLİK DONANIMI	1- Aracın periyodik bakım ve kontrolleri yapılmış mı?					
	2-İstifleme, boşaltma ve yüklemeye başlamadan önce makinelerde aşağıdaki noktalar kontrol ediliyor mu? -Sızıntılar -Radyatör -Yağ ve yakıt -Tekerler (lastik basıncı, aşınma, eksik bijon vb.) ve zincirler (kışın) -Ön ve arka farlar -Kıskaçlar, kıskaç çeneleri, bom kolu -Hidrolik parçalar -Şanzıman, diferansiyel -Yağ basıncı -Frenler ve pedallar -Flaşörler ve geri vites sinyalleri					

Konu Başlığı	Kontrol Listesi	EVET 😊	HAYIR 😞	Alınması Gereken Önlem	Sorumlu Kişi	Tamamlanacağı Tarih
3- BOŞALTMA, YÜKLEME VE İSTİFLEMEDE MAKİNELER VE GÜVENLİK DONANIMI	3-İstifleme, boşaltma ve yüklemede kullanılacak makineler orman işinin gerektirdiği uygun donanımlara sahip olmalıdır. Makineler aşağıdaki güvenlik donanımlarına sahip mi? -Güvenli bir kabin ve arka camda koruyucu çelik kafes -Radyatör koruyucusu (delinmeye karşı korunmak için) -Lastik sübap koruyucuları (sübap gövdelerinin kırılmasını önlemek için) - Arka ağırlık (denge sağlamak için) -Ön lamba korumaları - Motor koruyucuları -Kartel koruyucu (kolayca arızalanabilecek parçaları korumak için) -Makinenin değişik şekillerde kullanımında da maksimum yükü gösteren levhalar veya işaretler -Devrilmesi halinde sürücünün forkliftin parçaları tarafından ezilmesini önleyecek destek barları -Kaymaz yüzeye sahip basamaklar -İlk yardım çantası -Yangın söndürme tüpleri					
	4-İstifleme, boşaltma ve yükleme sırasında aşağıdaki kontroller yapılıyor mu? (Kullanılacak araçlara göre) -Motor sıcaklık göstergesi ve diğer göstergeler -Dikiz aynaları -Taşınan yükün öne ve arkaya bakıldığında görüşü ve trafiği engellememesi					
	5- Bir kaza ya da devrilme durumunda sürücüye zarar vermemesi için araçtaki tüm nesnelere sabitlenmiş mi?					
4- BOŞALTMA, YÜKLEME VE İSTİFLEMEDE GÜVENLİ DAVRANIŞLAR VE TEKNİKLER	1-İşyerinde yüklerin elle taşınmasına gerek duyulmayacak şekilde iş organizasyonu yapmak ve yükün uygun yöntemlerle, özellikle mekanik sistemler kullanılarak taşınmasını sağlayacak gerekli tedbirleri alınmış mı?					
	2-Yükün elle taşınmasının kaçınılmaz olduğu durumlarda, yükün özellikleri, fiziksel güç gereksinimi, çalışma ortamının özellikleri gibi hususlar dikkate alınarak elle taşımadan kaynaklanan riskleri azaltmak için uygun yöntemler kullanılmasını sağlayacak gerekli düzenlemeler yapılmış mı ?					
	3-Elle yükleme yapılacak araca yükleme rampası (sal) kurulması biliniyor mu?					

Konu Başlığı	Kontrol Listesi	EVET 😊	HAYIR 😞	Alınması Gereken Önlem	Sorumlu Kişi	Tamamlanacağı Tarih
4-BOŞALTMA, YÜKLEME VE İSTİFLEMEDE GÜVENLİ DAVRANIŞLAR VE TEKNİKLER	4-Emvali cinsine ve özelliklerine göre boşaltma ve yükleme için işin önceliklendirilmesi biliniyor mu?					
	5- Araçların yüklenmesinde kancalama(U demiri ile), bağlama, kayışla sabitleme vb. uygulamalar güvenlik kurallarına uygun yapılıyor mu?					
	6- Yükün araçların kasası üzerindeki destek payandalarını aşmamasına dikkat ediliyor mu?					
	7-Boşaltma sırasında güvenli söküm sırasını biliniyor mu? (Araçın kasası üzerindeki U demirleri ile akması engellenmiş yükün, önce zincir, palaska gibi bağlama ekipmanlarını tomruk hareketlerini gözeterek sökmek sonra kasanın en arkasından U demirlerini çıkarmak şeklinde boşaltılması.)					
	8-Yükleme ve boşaltma alanı, yükleyici ve kamyon üçgenindeki hareketli tehlikeli bölgeye çalışanların girmemesine dikkat ediliyor mu?(Aynı durum istifleme sürecindeki tehlikeli bölge için de geçerlidir)					
	9-Yuvarlak odun (m3' lü) istiflerinde parçaların düşmemesi ve kaymaması için gerekli sabitleme ve güvenli yuvarlak odun dizme önlemleri biliniyor ve uygulanıyor mu?					
	10-Yükleme, boşaltma ve istifte tehlike dairesinin araç merkez olmak şartıyla; çatallı ve kısaçallı makineler için yüklenen tomruk boyunun 1,5 katı yarıçapındaki daire iken kollu (bomlu) makineler için kol uzunluğu +1/2 tomruk boyu yarıçapındaki daire olduğu biliniyor ve uygulanıyor mu?					
	11-Orman deposundaki iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarının depo alanı içinde olabilecek herkesi kapsadığı biliniyor ve uygulanıyor mu?					
	12-Depo alanına giren sürücü ve yardımcıları, depo içerisinde çalışanlar ya da üçüncü şahıslar depo alanı tehlike ve risk bilgisine sahip mi? (Bununla ilgili bilgilendirme yapılmış mı?)					
	13-Görüşün azaldığı, riskin arttığı yağışlı, karlı, rüzgarlı, sisli vb. günlerde ve havanın karardığı saatlerde çalışma durduruluyor mu?					
	14- Havanın karardığı saatler için yüklemenin ya da boşaltmanın tamamlanması için mobil projektörler ile aydınlatma sağlanıyor mu?					
	15-Elle yapılan çalışmalarda, çalışanlar her parçayı boşaltırken ve yüklerken veya istife koyarken zamanlama açısından birbiriyle uyumlu çalışması gerektiğini biliyor mu?					
	16-Sterli istiflerin iki tarafından da dağılmayı önleyici güvenlik sabitleme uygulaması yapılıyor mu?					

Konu Başlığı	Kontrol Listesi	EVET 😊	HAYIR 😞	Alınması Gereken Önlem	Sorumlu Kişi	Tamamlanacağı Tarih
4-BOŞALTMA, YÜKLEME VE İSTİFLEMEDE GÜVENLİ DAVRANIŞLAR VE TEKNİKLER	17- Operatör makineye binerken ya da inerken yüzü araca dönük olup “3 nokta teması” uyguluyor mu?					
	18- Emniyet kemeri takılıyor mu?					
	19-Operatör aşağıda sıralanan güvenli davranışlar ve güvenli boşaltma, yükleme ve istifleme tekniklerini uyguluyor mu? -Alandaki diğer çalışanlar ve makinelerle güvenli bir mesafe bırakıyor mu? -Yükleme, boşaltma ve istifleme alanına harici giriş olduğunda çalışmayı durduruyor mu? -İstif çalışanlarının, sürücülerin veya diğer kişilerin nerede olduklarını biliyor mu? -Kepçe, çatal ya da bom yük kapasitesi dikkate alınıyor mu? -Hareket halindeyken yük güvenli bir yükseklikte taşınıyor mu? -Yüklü şekilde hareket ederken çatalları ve kıskaçları tam olarak kapatıyor mu? -Ani duruş, kalkış ya da sert manevralar yapmaktan kaçınıyor mu? -Geri giderken arkayı kontrol ediyor mu? - Görüşün sınırlı olduğu kör noktalar için tetikte mi? -Makine çatalını ya da bomunu insanları taşıma ya da merdiven amaçlı kullanmaktan kaçınıyor mu? -Çalışma sırasında güvenli hız limitlerine uyuyor mu? -Yükleyici ve istifleyici kollarına tomrukları güvenli bir yerden ve sağlam bir şekilde yerleştiriyor mu? -Rampalardan inerken geriye doğru hareket prensibini uyguluyor mu? -Çalışanlar ile güvenlik iletişimi sağlanıyor mu? -Manevra ve dönüşlerde yükü gözleriyle daima takip ediyor mu? -Yükleme ve istifleme makinesini tomruklar üzerinde ve dengesiz zeminlerde kullanmaktan kaçınıyor mu? -Yükleme ve boşaltma yapılırken aracın hareketini önlemek amacıyla tekerlerine takoz koyduruyor mu? -Beklenmeyen ve ani tomruk hareketleri için tetikte olunuyor mu? - İstif çalışanları ile arasında güvenli bir mesafe bırakıyor mu? - Depo ve rampa alanında daima “savunma sürüşü” uygulanıyor mu? -Araçtan inmeden önce araç tamamen durdurulup, kolları yere indirilip, el freni çekiliyor mu? -Aracı terk ederken anahtarları yanına alıyor mu? -Araç takozla alınıp günlük bakım ve temizlik kontrolleri yapılıyor mu? -Araç tonaj limitleri dikkate alınıyor mu? -Araç üzerine ya da içine başka kişilerin binmesi engelleniyor mu?					

Konu Başlığı	Kontrol Listesi	EVET 😊	HAYIR 😞	Alınması Gereken Önlem	Sorumlu Kişi	Tamamlanacağı Tarih
5-EĞİTİM ve BİLGİLENDİRME	1-Çalışanlar, iş sağlığı ve güvenliği konusunda eğitim almış mı?					
	2-Makine kullanan çalışanlar, makine kullanımı, bakımı ve güvenli yükleme konusunda mesleki eğitim almış mı?					
	3-Makine kullanan çalışanların ehliyeti ve iş makinesi belgesi var mı?					
	4-Çalışanlar, sağlık ve güvenlik işaretleri konusunda (özellikle el işaretleri) eğitim almış mı?					
	5-Çalışanlar yılda en az 1 defa unutma, ihmal ve tehlikeleri küçümsemeye bağlı olarak çıkabilecek tehlikeler hakkında bilgilendiriliyor mu? (Yenileme eğitimleri)					
	6-Eğitim, bilgilendirme ve ehliyet ile ilgili belgeler kayıt altına alınmış mı?					
6-HAVA KOŞULLARI	1-Sıcak ve soğuk hava ile ilgili olumsuzluklar için önlemler alınmış mı?					
	2-Yaz aylarında UV ışınlardan korunuyor mu?					
	3-Fırtına ve yıldırım tehlikesine karşı koruyucu tedbirler biliniyor mu?					
	4-Hava karardığında çalışma durduruluyor mu?					
7-TEHLİKELİ MADDELER	1-Makinelerin yakıt, yağ ve hidrolik sıvıları için güvenli saklama ve depolama koşullarına uyuluyor mu? Bu tip sıvılar ısı ve ışık gibi koşullardan ve diğer malzemelerden uzakta muhafaza ediliyor mu?					
	2-Kimyasal maddelerin malzeme güvenlik bilgi formları (MSDS) mevcut mu?					
	3-Makinelerin yakıt ve yağları uygun olarak etiketlenmiş mi?					
	4-Çalışma ortamında ortaya çıkabilecek yangın, patlama ve zehirlenme tehlikesi bulunan durumlara karşı tedbir alınıyor mu?					
	5-Yakıt ikmali güvenli olarak gerçekleştiriliyor mu? (İyi havalandırılan ve sigara içilmeyen yerlerde, dökülme olmaksızın, motor durdurularak vb.)					
8-ACİL DURUMLAR	1-Çalışan acil durumlarda ne yapması gerektiği konusunda bilgili mi?					
	2-Acil durum telefonları (Ambulans, hastane, itfaiye, orman işletmesi vb.) biliniyor mu?					
	3-Yangın söndürücüler mevcut ve son kullanma tarihleri ile basınçları periyodik olarak kontrol ediliyor mu?					
	4-İlk yardım çantaları mevcut ve içindekiler kontrol ediliyor mu?					
	5-Çarpma, kesilme, batma, ezilme, düşme vb. nedenlerle oluşan yaralara nasıl ve kim tarafından müdahale edileceği konusunda bilgi veriliyor mu?					

Konu Başlığı	Kontrol Listesi	EVET 😊	HAYIR 😞	Alınması Gereken Önlem	Sorumlu Kişi	Tamamlanacağı Tarih
9-ELLE KALDIRMA-TAŞIMA-ERGONOMİ ve MONOTON ÇALIŞMA	1-Çalışan ağır, büyük boyutlu vb. yüklerin doğru ve uygun şekilde kaldırılması konusunda bilgili mi?					
	2-Sırt ve bel incinmesi riski oluşturabilecek yüklerin itilmesi, çekilmesi, kaldırılması ve indirilmesi sırasında uygun mekanik araçlar (Sürütücü, tambur, ceraskal vb.) kullanıyor mu?					
	3-Çalışanların fiziki yapısına uygun olmayan yükler uygun araçlarla taşınıyor mu?					
	4-Çalışma gününün büyük bölümünde belirli hareketlerin sürekli tekrarından oluşan tek taraflı, tekrarlı çalışma biçimleri engelleniyor mu?					
	5-Çalışanlar yorgunluğu azaltmak için uygun aralıklarla molalar veriyor ve iş rotasyonu uyguluyor mu?					
	6-Çalışanlar kas yorgunluğunu ve statik çalışmanın olumsuzluklarını ortadan kaldırmak için çalışma öncesi, sonrası ve molalarda gerdirme (ısınma) hareketleri yapıyor mu?					
	7-Çalışanlar yüklerin elle taşınmasından ya da biçimsiz duruş ya da tutuşlardan kaynaklanabilecek kas iskelet sistemi hastalıklarına karşı bilgilendiriliyor mu?					
10-BİYOLOJİK ETKENLER	1-Biyolojik etkenlere – ısırın ya da sokan yabani hayvanlardan (kene, ayı, yılan, domuz, arı vb.) kaynaklanabilecek rahatsızlıklara karşı önlem alınmış mı?					
	2-Bölgede zehirli bitkiler (mantar, meyve vb.) biliniyor mu ve gerekli kontrol önlemleri alınmış mı?					
	3-Alanda bulunan canlı tehditlere karşı güvenlik prosedürleri biliniyor mu?					
11-PSİKOSOSYAL ETKENLER	1-Çalışan ile işletme arasında iyi iletişim sürdürülüyor mu?					
	2-Çalışan; yetki, sorumluluk ve çalışma hedeflerini net olarak biliyor mu?					
	3-Çalışana görev ve sorumlulukları ile ilgili olarak açık bilgilendirme yapılıyor mu?					
12-SAĞLIK GÖZETİMİ VE HİJYEN	1- Çalışanın sağlık gözetimi periyodik olarak yapılıyor ve kayıt altına alınıyor mu?					
	2- Çalışanların molalarını geçirebileceği temiz ve güvenli bir ortam sağlanabiliyor mu?					
	3- Çalışanların tuvalet ve kişisel temizlik ihtiyaçları için düzenlemeler yapılmış mı?					
	4- Çalışanların günlük beslenme ihtiyaçları yaptıkları işe uygun ve hijyenik olarak karşılanıyor mu?					